

ALTERNATIVA CNM „ASTRA” - FOCUS PE FONDURILE NERAMBURSABILE

Adriana AVRAM

Surse de fonduri pentru cultură

În domeniul culturii, sursele de finanțare extrabugetară sunt reprezentate, pentru majoritatea operatorilor culturali, de liniile de finanțare anuale deschise de autoritățile centrale sau locale. Acestea sunt cu prioritate dedicate dezvoltării de programe culturale – manifestări cultural-artistice de toate genurile - al căror beneficiar direct să fie publicul larg. Astfel, se urmărește crearea și dezvoltarea de produse și livrarea directă către public. Finanțarea investițiilor majore neincluse în planurile minimale, dezvoltarea și perfecționarea, pe scară largă, a resurselor umane din domeniul culturii, reducerea discrepanțelor la nivel de infrastructură și logistică și chiar îndeplinirea misiunii de vector al schimbării sociale – toate acestea, deși cu un impact puternic asupra actului cultural din România, sunt în plan secund și necesită elaborarea de proiecte prin care să se reușească atragerea de fonduri din surse suplimentare. Pe fundalul tendințelor tot mai vădite de descentralizare, muzeele trebuie să recurgă, din ce în ce mai mult, la specializarea personalului în ceea ce privește managementul proiectelor și la crearea și dezvoltarea structurilor interne care să le permită o cât mai bună valorificare a oportunității reprezentate de finanțările internaționale în domeniul culturii.

Prioritățile CNM „ASTRA”

Prin biroul de Managementul proiectelor din cadrul Departamentului Marketing, Muzeul „ASTRA” și-a propus mai mult decât asistarea unităților muzeale componente în accesarea fondurilor disponibile pentru cultură la nivel local sau național.

Strategia adoptată vizează identificarea surselor de finanțare destinate soluționării unor probleme cu care se confruntă Muzeul și elaborarea proiectelor având la îndemână posibilitatea de a colabora cu toate departamentele și secțiile potențial implicate.

Plecând de la cunoașterea problemelor și nevoilor beneficiarilor din domeniul culturii, în general, și a patrimoniului cultural, în special, Complexul Național Muzeal „ASTRA” a alocat resurse importante identificării și pregătirii proiectelor pentru liniile de finanțare accesibile odată cu integrarea României în UE. Problemele prioritare identificate în cadrul analizelor situaționale sunt legate în primul rând de conservarea preventivă (logistică și know-how) și restaurarea patrimoniului, de infrastructura de valorificare turistică, de valorificarea științifică, de actualizarea, la standarde internaționale, a gradului de pregătire a personalului activ în domeniul restaurării și de conservarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial.

În vederea realizării unor lucrări de investiții necesare dezvoltării și modernizării, CNM „ASTRA” intenționează să acceseze fonduri externe nerambursabile care să sprijine conservarea și valorificarea adecvată a patrimoniului cultural național administrat de Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Dumbrava Sibiului. Aceste fonduri sunt reprezentate de Mecanismul Financiar al Spațiului Economic European, componenta Conservarea Patrimoniului Cultural European. Mecanismul Financiar al SEE constituie un program finanțat de Norvegia, Islanda și Liechtenstein pentru proiecte ce contribuie la coeziune economică

și socială. Prin proiectul **Conservarea și restaurarea patrimoniului cultural din Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Dumbrava Sibiului** se vor urmări două obiective majore; un obiectiv vizează patrimoniul mobil din Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” – realizarea Centrului care să găzduiască patrimoniul din Muzeu, incluzând laboratoarele de restaurare și conservare activă - Centrul „ASTRA” pentru Patrimoniu. Al doilea obiectiv este centrat pe patrimoniul imobil, cuprinzând restaurarea monumentelor reconstruite în cadrul Muzeului în aer liber și tratamente de conservare activă împotriva factorilor de mediu și biologici.

Centrul „ASTRA” pentru Patrimoniu este o investiție unică la nivelul muzeografiei românești. Clădirea, amplasată în muzeul din Dumbrava Sibiului (sectorul administrativ), va prelua funcțiile de depozitare a colecțiilor de patrimoniu mobil ale muzeului (peste 22.000 de obiecte), pe cele de restaurare și pe cele de pregătire a personalului în domeniul conservării patrimoniului. Centrul va fi unic nu numai prin respectarea tuturor standardelor de actualitate în domeniul depozitării și restaurării colecțiilor, ci și prin atenția deosebită acordată aspectelor legate de respectarea mediului și de eficiența și independența energetică prin folosirea surselor de energie regenerabilă, proiectul câștigând astfel prin sustenabilitate și constituindu-se într-un exemplu de bună practică.

De asemenea, se urmărește realizarea unui schimb de experiență cu Institutul de Cercetare SINTEF din Trondheim, Norvegia, și crearea premiselor pentru inițierea și dezvoltarea unei structuri asociative a muzeelor din Europa ce păstrează și promovează patrimoniu mobil din lemn. Valoarea totală a proiectului se ridică la 3.239.351 euro.

Crearea și modernizarea infrastructurii de valorificare turistică a patrimoniului cultural al Muzeului Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Dumbrava Sibiului este un proiect ce vizează Programului Operațional Regional AXA Prioritară 5: Dezvoltarea durabilă a turismului regional și local, Domeniul major de intervenție 5.1: Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, crearea și modernizarea infrastructurilor conexe.

În fiecare an, afluxul de vizitatori care trec pragul Muzeului Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Dumbrava Sibiului este în creștere. În anul 2007, peste 260 000 de vizitatori au beneficiat de oferta de servicii cultural – turistice a muzeului. Cu toate acestea, infrastructura care asigură accesul în Muzeu, monument istoric de categoria A inclus pe lista MCC sub numărul SB-a-A-II-12012, a rămas subdimensionată și neadaptată noilor cerințe și standarde. În vederea atingerii obiectivelor de conservare și valorificare turistică adecvată a patrimoniului cultural național administrat de Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Dumbrava Sibiului, Consiliul Județean Sibiu depune spre aprobare un proiect de finanțare în vederea reabilitării și modernizării infrastructurii de valorificare turistică a patrimoniului cultural din Muzeul în aer liber. Având în vedere că CNM „ASTRA” nu este considerat solicitant eligibil în cadrul acestei linii de finanțare, proiectul urmează să fie depus spre evaluare și implementat de către Consiliul Județean Sibiu. Valoarea totală a proiectului se ridică la suma de 643.468 euro.

Tot în stadiul de evaluare se află și proiectul **Promovarea dezvoltării durabile a spațiului rural din România prin revitalizarea și valorificarea aspectelor tradiționale ale Civilizației Lemnului – LemnArt** care este depus în cadrul POS DRU 5.2. – Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane;

Axa Prioritară 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare” Domeniul Major de Intervenție 5.2 „Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă”.

Zonele rurale ale României se confruntă cu aceleași probleme ca zonele similare ale Europei: îmbătrânirea populației și scăderea demografică, lipsa perspectivelor de angajare a tinerilor, pericolul în care se află patrimoniul tangibil sau intangibil. Zonele rurale nu mai sunt sustenabile din cauza discrepanțelor majore dintre specificitatea angajărilor din mediile urban și rural și rata mare a angajărilor sau a muncii depuse în cadrul agriculturii de subzistență. Chiar și așa, zonele rurale dețin cel mai mare potențial în ceea ce privește resursele care pot fi recuperate, revitalizate și valorificate. De mare potențial este *Civilizația lemnului*, prelucrarea lemnului fiind una dintre ocupațiile tradiționale de bază în multe dintre zonele rurale ale României, care în zilele noastre ar putea fi transformată într-o adevărată piață în folosul individului. Civilizația lemnului cuprinde un set de valori și standarde ale societății tradiționale românești, în care lemnul a fost utilizat în majoritatea ocupațiilor, direct sau prin intermediul uneltelor tradiționale.

Proiectul CNM „ASTRA”, realizat în colaborare cu Asociația Creatorilor Populari din România, urmărește salvarea și revitalizarea unor meșteșuguri tradiționale, valoroase atât din punct de vedere istorico-etnografic, cât și economic. De asemenea, vor participa, în calitate de parteneri, Fundația Internațională „Constantin Brâncuși”, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu și societățile italiene CRESME și Expert Italia. Proiectul va fi implementat în zone în care civilizația lemnului a avut și are un rol extrem de important în procesul de dezvoltare a comunității. Astfel, sunt avute în vedere Maramureșul, județul Gorj,

Vrancea și zona Bucovinei. În toate aceste spații oamenii s-au definit adeseori prin civilizația lemnului, de la care au preluat nenumărate forme și semnificații. Lemnul a fost în același timp unealtă și simbol, valoare în sine și intermediar pentru obținerea unor noi valori. Fie că a fost utilizat în construcții, la clădirea de case și biserici (sunt sute de biserici de lemn în toate colțurile țării, multe dintre ele declarate deja monumente istorice și aflate, din păcate, într-un proces de degradare din care multe dintre ele nu mai pot fi salvate). Proiectul este în concordanță cu normele europene, atât din punct de vedere ecologic, respectând un program foarte strict al valorificării resurselor de orice tip, cât și la nivel socio-economic. Din punct de vedere cultural, proiectul are în vedere evidențierea unor valori identitare și stabilirea unor raporturi cu contribuții similare din alte țări, a căror experiență dorim, de asemenea, să o folosim. Valoarea totală a proiectului se ridică la 5.012.194 euro.

Pe plan local, în domeniul patrimoniului cultural imaterial și în concordanță cu directiva UNESCO privind Anul Internațional al Astronomiei 2009, va fi implementat proiectul Observator Astronomic. Viziunea populară asupra cerului. Pentru acest proiect, o finanțare preliminară a fost aprobată de către Primăria Municipiului Sibiu, iar planificarea tehnică s-a făcut în colaborare cu Complexul Muzeal de Științele Naturii din Galați. Problema identificată nu numai în cadrul comunității, dar și pe plan național, este lipsa unui program cultural-educativ care să aducă în prim plan ansamblul de credințe populare românești asupra cerului, oferind totodată posibilitatea copiilor și tinerilor de a observa în spirit științific (accesibil și interesant) toate acele astre și fenomene care stau la baza numeroaselor credințe și legende populare prin care înaintașii noștri explicau organizarea universului. Proiectul

urmează să promoveze și să perpetueze în rândul copiilor și tinerilor din Sibiu valorile culturii populare tradiționale ca parte a patrimoniului cultural imaterial, constând în bagajul de valori și credințe legate de fenomenele și corpurile cerești, și constituirea unei oferte cu caracter complementar la programa școlară.

Cost versus beneficiu în viziunea ASTRA

Sibiul este unul dintre orașele care a dovedit că un factor determinant al relansării locale poate fi cultura, Muzeul ASTRA constituindu-se într-un exemplu de bună practică la nivel național. Un argument în plus pentru a susține de ce investiția în cultura se întoarce, sporit, la nivelul comunitarii locale care a generat-o.

Plecând de la ideea că beneficiul publicului, în domeniul cultural, este atât direct, prin consum nemijlocit, cât și indirect, prin

efectele multiplicatoare, în plan economic și social, care se resimt ulterior (de cele mai multe ori contribuind din nou la calitatea actului cultural care inițial le-a generat), Muzeul „ASTRA” înțelege să se implice activ în viața comunității din care face parte. Majoritatea proiectelor au o componentă importantă dedicată rolului Muzeului în susținerea comunității – prin programele educative, prin parteneriatele cu alte instituții, prin susținerea turismului cultural, prin capacitatea și participarea la elaborarea politicilor culturale la nivel regional. În proiecte, acest lucru răzbate din felul în care investițiile de orice fel generează la rândul lor creștere acolo unde este și firesc: la nivel public. Și, deși beneficiul cultural nu este unul ușor cuantificabil direct, în unități de timp și bani, costurile lui nu vor înceta să fie pe deplin justificate atâta timp cât obiectivul propus surclasează în mod clar masa critică în stare să declanșeze schimbările pozitive dorite.